

CSURKA ISTVÁN
Fesztiválkandúr

Állt, helyesebben inkább állongott Nehézfiú egy széles tér felső szélén, és minden meggyőződés nélkül lengette a karját. Valaki viszont valóban állt mellette, valaki helybeli, szervező, bennfentes, aki sorra bement, melyik villamoson melyik csapat érkezik, honnan, ki a vezetője, s van-e esélye a továbbjutásra. A villamosok pedig szorgalmasan érkeztek, a gyereksivaj kiforrt a kocsikból, a vezetőknek intettek. Nehézfiú nem akarta tudni, melyik együttes honnan jött, s mit ad elő, de a bőbeszédű ezt nem vette figyelembe. Többször hivatkozott a pártbizottság és a minisztérium szándékaira, már ami a helyezéseket illeti. Nehézfiút a „középdöntő problémája” sem érdekelte. A villamosokon, amelyeknek létezése képtelenség volt ebben a vidéki városban, mint ahogy a tér is, amelyre befordultak, a túlságosan lelkes, integető fiatalokkal és serdülőkkel érett nők is érkeztek. Nehézfiú ismerős után kutatott az érett nők között. Ez a kutatás viszont mélyen valóságos volt, mindent hitelesített. Nehézfiú hajnali álmában is attól félt, hogy a szerelvényekből kihabzó örömmujongás és a sín visítása felébreszti, mielőtt megálmodna egy nőt, aki megvolt vagy majdnem megvolt egy ilyen fesztiválon.

Álmában is örült, hogy hitelesen álmodik. Mindenki úgy érkezett meg, mint annak idején, mintha az olimpiai stadionba fordult volna be, nemzeti zászlók alatt. A vezetők a peronokon álltak piros nyakendőben, és a sikeres szereplés előlegeként mindenkinek lengettek egyet, ha netán egy kérdőző ténhén várta volna őket, annak is lengettek volna. Mind-egyik felismerte Nehézfiút, mint a zsűri egyik tagját. Ez a valóságos kiszállásokban nem mindig történt így, de Nehézfiú nemcsak azokat utálta, akik felismerték, hanem az egész örömködő fajtát, a lengetőket és a visszalengetőket. A lelkendezők rajai a hetvenes évekre teljesen elborították a rendezvényeket. Mintha a rendszer semmi mást nem is várt volna el tőlük, csak az állandó boldogságot, pártserűen a „gondok és nehézségek ellenére való pozitív hozzáállást”. Nehézfiú mindig egy kis szovjet ízt, egy rejtőzködő Osztap Bendert érzett ezekben a népnevelőkben, akik magyartanárnak közepesnek, tornatanárnak fáradékonyak bizonyultak. Láttá raj-

tuk, hogy a lelkük mélyén utálják azt, amit csinálnak, s elégük van az egész rendszerből, mert valójában szűkösen élnek. Az áramlás irányát is látta: a lelkendezésből piros könyv lesz és funkció, és attól kezdve ő várja el a lelkendezést az alulról jövőtől.

Az álombeli színjátékszófesztiválhoz tartozó nő azonban ébredésig nem sikerült megálmodnia, s emiatt Nehézfiú keserű szájjal ébredt fel. Tulajdonképpen erre ébredt: nincs nő. És éppen akkor, amikor minden annyira valóságos. Nemcsak a tér, a villamos, hanem a viszony is, amivel a kultúros félembereket, kiegészztenciákat lesajnálta, sőt néha viszolygott is tőlük. Ez tette hitelessé az álmot: a viszony a rendszerhez. Mindig így állt minden tér szélén: az úttörővezetők, a műsorokat betanítók, az elvetélt magyartanárok a szocialista rendszerért lelkesednek, viszont könnyen elérhető és sokszor egész jó nők vannak köztük, inkább a második vonalban, a zongora mellett – ha van zongora – és a gyerekekre való felügyelésben. Megszerzésüknek sokszor egyetlen akadálya volt: lekötve hozta magával őket a lelkendező vezető. Ezt némelyik nő be is vallotta Nehézfiúnak: – Ne haragudj, jó lenne, de nem merem megtenni. Képesítés nélküli tanító vagyok, akármikor kirúgathat. Elég, ha elvéteti tőlem az énekórát. – Ilyen nagy hatalma van? – kérdezte Nehézfiú. – Benyalta magát a pártbizottságon. – Az őszinteség magáért beszélt. Nehézfiú magához húzta a nőt, és hosszan, mélyen a szájüregébe hatolva megcsókolta, miután a nő egy nagyot sóhajtott és elsielt. De ez most nem volt benne az álomban, ennél fogva az álom negyven év múlva kínzó hiányérzetre végződött.

Felébredve mégis rögzítette magában az álmot, és jól megpörgetve emlékezetét azonosította az álombeli teret egy valóságos kisvárosi térrel és a hozzá tartozó fesztivállal. A viszonya a gazdag, árnyalatos álomhoz és ahhoz az önmagához, aki ezeknek a vidékjárásoknak az idején volt, rendkívül izgalmas témát szolgáltatott most, ennyi év után, s olyan összefüggések feltárulását, amelyeket akkor elfojtott és eltolta magától, hogy ne zavarják a kalandok hajszolásában és az ezt ösztönző mohó élményszerzési vágy kielégítésében. Mert azért mindig ez volt a fő cél: begyűjteni mindent, az egész életet. Hogyan van az, hogy a harminc évvel idősebb Nehézfiú álmodja vissza önmagát abba az állapotba, amikor ezek megestek vele, és az álom olyan viszonylatokat ragad meg, amelyek már régen elenyésztek? Az álom tárgya

nem is a történet, nem a kisváros és nem a vetélkedő, hanem az az ember, aki megérkezik és körülnéz, és az a legfőbb gondja, hogy kit fog megszerezni ebben a két napban, ebben a „kulturharcban” – ahogyan csak magában, saját használatra nevezte ezeket az eseményeket –, és milyen kalanddal kitömve tér vissza a székesfővárosba elszámolni a felvett útiköltséggel és napidíj-előleggel.

Melyik kiszállás volt ez?

A teret sehogy sem tudja megtalálni. A tér nincs meg a valóságban. A régi, a forradalom előtti Baross tér volt körülbelül ilyen, ahol a háromfelől befutó villamosok körbefordultak. Egyedül a negyvennégyes haladt tovább a Rákóczi úton a csonka, még fel nem épített Erzsébet hídig, s a tér közepén Baross Gábor szobra állt. De a Baross tér már a megálmodott fesztivál idején sem létezett ebben a formájában. Amikor megépítették a földalattit, annak bejáratához illesztve a teret kimélyítették, s eltűntek a régi villamosok, és elvitték a szobrot is. Igaz, a szobor már az álomban sem volt benne. Az álom rendezője tudja, hogy a Baross Gábor-szobrot nem szabad beleálmodni egy vidéki kiszállásba? Nehézfű már ébren azon gondolkodott, hogy ki és mi álma rendezője, ez a független művész, akit nem zavar, hogy ilyen tér nincs, de arra ügyel, hogy se Baross-szobor, se földalatti-végállomás ne legyen, de legyenek villamosról integető úttörővezetők, legyen kiáradó lelkendezés, legyen félreismerhetetlen Kádár kori levegő. Csak az álom lehet ennyire kísértetiesen hiteles, pontos és ugyanakkor gonosz. A villamosok pedig olyanok voltak, mint San Francisco dombra kapaszkodó járatai, amelyeket csak egyszer látott és használt életében, sokkal később, mint ahogy a fesztiválkalandok megestek vagy nem estek meg.

Az éber folytatás megdöccent. Felkelvén élni kellett, megtenni a napkezdés szokásos lépéseit, válaszolni kellett és visszakérdezni, ugyanakkor egy szót sem szólani arról, hogy egy álomban él és egy nőt keres, akit az álom nem hívott elő, de aki a valóságban – talán – létezett. Közbelépett egy másik akarat is, a nappali, az éber, amelyik most már csak a tényeket kereste: hol és mikor és miért, és volt-e befejezett kaland.

Később rájött, hogy tulajdonképpen csak a várokozás izgalmát álmodta meg. Ebből az következik, hogy az álom számára is ugyanaz fontos, mint az éberlét számára? A kezdet? A bimbózás? Amikor még minden megtörténhet? Ez viszont maga a fiatal-

ság. Az álomban ugyanakkor politikai helyzetfestés, sőt önkritika is volt. Ez mai agyának bürokráciája lenne? Mai agyunkkal álmodunk, de a felhozott múlt visszabeszél, s esetleg átveszi a hatalmat is?

Visszament oda, hogy érkeznek a villamosok, és ő kiszemeli a magának valót. A villamosok peronján azonban nem állt egyetlen akkori nő sem. Ennek elmentmondott, hogy a villamosokon nem állt a peronon egyetlen akkori nő sem, és bent az ablak mögül sem tekintett ki egyetlen szempár sem, amelyet csókvárásban megittasulva akkor lehunyott, most pedig emlékezve ráemelt valaki. Pedig egyes fények, csillogások, könnyek a legmesszibb múltból is fénylenek. Vágyakozón vagy elhagyottságtól nedvesen, szemrehányón és hívó melegséggel, és az embert erős félelem fogja el.

De szabad-e neki most ennyi év után bolygatni ezt az elmúlt életet, ezt a letöltött büntetést? Hány embert bánthat meg, akik áldozatul estek mohóságának és azokat, akiknek hűséggel tartozott volna, s akik most azt kapják, hogy miattuk volt kielégületlen. De hát nem miattuk! – kiáltott fel magában, hanem az egész élet volt kielégületlen, rabélet. S ezen túl is, mennyire dönti le a saját szobrát, ha bevallja, hogy ennyire éhes volt az alkalomra, s milyen ember az, aki ennyire ki van szolgáltatva önmagának és ennyire vágyik kirepülni valamilyen kalitkából? Az alkalom? Vajon nem vagyunk-e mindannyian kiszolgáltatottjai életünk alkalmainak? Nem csapunk-e le mindannyian mint a vércse minden megszerezhetőre? Testre, lélekre? Nehézfű félt a témától, amit megálmodott.

Aztán mégis átvitte az egészet a félelemmel együtt az íróasztalhoz. „Ez az” – adta meg a címét is a témának: „Történesek az Alkalomban.” Később azonban ezt elvetette, mert túlságosan fellengzősnek találta. Nem tűrt meg semmi irodalmiasságot az irodalomban, mármint a sajátjában. Az alkalmat nagybetűvel gondolva. Hiszen mi más volt az ifjúság s még a férfikor nagy része is, mint alkalom. Utálta és lenézte az egész fesztiválosdit, az író-olvasó találkozót, de ősszel és tavasszal mégis el-elvállalt néhányat, mert élményt remélt.

Ébren folytatni, megíráshoz előkészíteni nem egyszerűen csak emlékezés és emlékek rendezése volt. Az álom korhűség tekintetében kísértetiesen pontos és utánozhatatlan volt. Ahogy ő ott állt a téren, kissé hányavetien és leereszkedőn, és ahogy a kanyarpályára befutottak a villamosok, rajtuk a zsi-

vajgó gyerekek, akik semmit sem tudnak az egészről, a pedagógusok, akik mindenről tudnak, de semmiről sem akarnak tudni, és ahogy ő ott mosolyog idegenként, de mégis egy bizonyos mértékig résztvevőként, mindez maga volt a kor, amelyben élnie adta. De most mit írjon meg? Azt-e, hogy neki magának az álomban is az az önképe, hogy semmi köze sincs az egészhez, kívül és fölül van a rendszeren, de mosolyog, és nem mutatja ki, hogy kívül és fölül van a szocialista rendszeren, amely vetélkedőket szervez, vagy azt írja meg, hogy mindez csak önáltatás volt már akkor is, mert valójában ott állt a tér szélén, és az egyik zsűritagként leste a nőket. „Megálmodtam a mentális rezervációt” – gondolta, s ezt fel is jegyezte, hogy írás közben majd figyelmeztesse a lényegre. Elképzelt egy mondatot, de még nem írta le: „a tér szélén ott áll a mentális rezerváció”. Felállt, és néhány percig sétálgatott a szobájában.

Egyszer csak beugrott egy város, egy fesztivál. A nyomravezető a fiatalember volt, aki már az álomban is valós személyként, helyhez és időhöz kötötten állt mellette. Kelet-Magyarország, Sárospatak, hetvenes évek.

Nehézfiú kétségbeesetten látott munkához. A fiatalember, aki az álomban mellette állt és mint valami riporter közvetítette az érkezéseket, éber állapotban felidézve sem volt rokonszenves. A helyi vagy a megyei szervezőbizottság küldte a nyakára, és nem nagyon bízott benne. Akkor Patakon ő volt az egyetlen, aki olvasott tőle valamit. Ez tette egy kissé gyanúsá. Igaz, ezt a gyanút később feloldotta azzal, hogy átadta a verseit. Nehézfiú emlékezett az arcára és arra is: nem volt költőarca. A versek átadása szombat éjjel történt a búcsúvacsorán. Akkorra Nehézfiú már félig-meddig kalanddűlőre jutott a helyi pártbizottság kulturális osztályának egyik munkatársnőjével. A versköteg zakója oldalzsebébe került, mert az azonnali lektorálást mindig elhárította. Még évtizedek múlva is emlékezett saját mozdulatának a keserűségére, amellyel a zakója oldalzsebébe csúsztatta a borítékba zárt paksamétát, választ ígérve. Az egyetlen olvasó is csak azért olvas engem, hogy elindítsam a pályán. A lány a járási KISZ kulturális osztályáról ezzel szemben még csak icipici zavartságot, lelkifurdalást sem érzett amiatt, hogy semmit nem olvasott tőle, sőt azt sem tudta, miféleképpen ír, illetve azt sem, hogy miben áll az körülbelül: írni. Egy elvtársat látott benne, aki Pestről van itt. Nehézfiút ez természetesen nem zavarta. A megrepetázott pörkölt

és a negyedik pohár bor után azt állapította meg, hogy nem választott rosszul. „A felhozatal egyik legjobb nője, már ami a testét illeti.” A vacsora egyébként a falak mentén körbeterített asztaloknál zajlott, egy erre a célra kiürített iskolai teremben. Nehézfiú semmiképpen sem akart berúgni, ezért bőségesen evett, és sok vízben főtt krumplit is mellényomatott. Számára és néhány másik zsűritag számára a kancsókban száraz szamorodnit hoztak az alkalmi felszolgáló asszonyok, az egyik helyi termelészövetkezet kipirult arcú, tiszta kötényes családanyái. A köznép előtt világosabb színű fehérborok álltak, azokat Nehézfiú meg sem kóstolta. Amikor át-átment táncolni a másik terembe, a poharát nem vitte magával, hanem hazajárt inni. A táncteremben a zenekar olyan számokat játszott, amelyeknek a fesztiválon, ha tilosak nem is voltak, senki sem vetemedett eljátszásukra. Ott csak magyar népdal vagy orosz dal jöhetett számításba, mert ott mindent a zsűrinek játszottak. Zsúfoltan, egymásba érve táncolt a fesztivál. A győztesek mélyen beléptek a vesztesek nőinek, és a vesztesek férfiai egy kicsivel részegebbek voltak.

A lány dereka kellemes fogású volt, noha fiatal kora ellenére egy kicsit vastagon párnázott. Ha közelvonta magához, érezte, hogy a melltartó alatt nagy, de egy kissé szintén puha állagú a melle, és zavarónak csupán egy bizonyos, nem valamilyen krémtől, hanem esetleg a mosdatlanságtól származó édeskés szaga bizonyult, amit persze boros jóindulattal tejjiltatnak is lehetett tartani. Nehézfiú gyáva-ságnak érezte volna, ha emiatt megfutamodik. Meg lehetett szokni ezt a testszagot, és különben is, a párok összeálltak. Vacsora után a finnyáskodásnak már egyetlen fesztiválon sem volt helye. Világossá vált számára, hogy ezen az estén nincs más lehetősége. Ez viszont „ziccer” volt. Két keményebb állagú hússos combja, amelyek közé a tangók közben – rendszerint csak a tangókra kérte fel, máskor hagyta, hadd vigyék el mások, a helybeliek és a versenyzők – mélyen belépett, némi kárpótlást ígért a testszagért.

A lány, noha érzéki jelenség volt és fűtött tekintete, apró, mindig egy kissé párás szürkés-kék szeme némi kielégületlenséget és kaphatóságot kölcsönzött gömbölyű arcának, nem tartozott az estély felhozatalának élbolyába. Semmi kifinomultság, semmi városiasság nem volt benne, lerítt róla paraszti mivolta. Ez azonban Nehézfiút nem zavarta. Nehézfiú tudta, hogy fesztiváltekintélyét az semmisítené meg, ha nő nélkül maradna és ezt látnák. Szébb lett volna ugyan,

ha valamelyik élnő van kipányvázva számára, de azokat valahogy most nem is kívánta. Az estély sztárjait már lekötötték az élelmesebbek és az ügyesebbek, azok, akik nem „gatyáztak” annyit a hivatalos dolgokkal, a zsúrizéssel, és nem vállaltak el még külön író-olvasó találkozót az egyik üzemben – 14 résztvevő előtt –, mint ő. A csillagok közül csak egy volt helybeli, egy tornatanárnő, aki „népitáncolt” is, s aki egész este csak egy szolnoki táncossal járt-kelt, táncolt, s akivel kettesben néztek le mindenkit, akinek hozzájuk képest csökevényes volt a mozgáskultúrája. Mindenkinek az volt. Ezt Nehézfiú teljes mértékben megértette, neki az ilyen nőknél soha nem volt esélye, ezeket ő legfeljebb feleségül vehette volna. A másik két sztár Pestről érkezett. Alapjában véve ezek sem érdekelték, többször találkozott velük már más alkalmakon, s pestivel már csak azért sem volt érdemes kezdeni, mert az a folytatólagos kaland lehetőségét hordozta, s az egy egészen más műfajba tartozott. De hát itt most mégiscsak ők voltak a királynők.

Erre inni kellett. Egyszerűen nem lehetett mást tenni, mint ráinni. A lány rá is szólt úgy két óra tájban: miért iszol ennyit? Ez egy kicsit kijózanította. Csak nem a jövőendő együttlétük minőségét félti ez a lány az ő ittasságától? S ha igen, honnan van ennyi tapasztalata? Hirtelen vonzóbbnak, értelmesebbnek érezte.

Ki is hagyott egy jó órányit ivás nélkül, elállt a harmadik teremben, amely a kollégiumi udvar másik szárnyán nyílt, s ahol a tisztán helyi cigányokból álló „népi zenekar” játszott, és a társaság dalnokai gyűltek össze népdalt énekelni. Persze nemcsak népdal járta, hanem minden, ami jött, és sokan már ott is ittasak voltak, és a nótázás sokszor csak abból állt, hogy bődületesen túlharsogták egymást. Nehézfiú belekeseredve nézte a nótázó alakokat, a sok bor hatására maga is nekiszomorodott valaminek, és elfeledkezett a lányról, a helyzetről. A verejtékes nótázás sorsokat rajzolt elé, amelyekbe borosan beleéreznie magát, elemezni őket, kitálatni fájalmukat, jó mulatságnak, emelkedett törekvésnek bizonyult. Fájdalmasan fölémelkedett az egész fesztiválnak, néha maga is bekapcsolódott egy-egy sírós nótába. Egy kis időre elfelejtette a lányt és a célját vele.

Meglátott és felismert a falnál ülve egy férfit, aki nála vagy tíz-tizenöt évvel idősebb volt és akivel 1957-ben együtt raboskodott Kistarcsán az interná-

lótáborban, s aki a tekintetéből kiolvashatóan szintén felismerte őt, mint egykori rabtársat. Hosszan és mozdulatlanul rajtahagyta a tekintetét, de nem szólt, másképpen nem jelezte a felismerést. Amikor pedig Nehézfiú megindult felé, azonnal elmenekült. Nehézfiú megértette, hogy a férfi múltjának ez a része le van tagadva. Látott énekelni egy sötét ruhás fiatalembert, akinek csengő, szép, majdnem iskolázott hangja volt. Ez is valami tanítóféle lehetett, és semmi mást nem csinált, csak egy-egy szép, már csak általa kiénekelhető hangzás után ráemelte a szemét, mintha azt mondaná: látod, én itt rohadok ezzel a hanggal. Igaz viszont, hogy ezek után a teljesítmények után mindig megtapsolták. Látott baltával fargott arcokat, nyilván a helybeli versenyzők szüleit, akik mindig egykedvűen fűjték a más által kezdett nótákat, s fel csak akkor derült az arcuk, amikor ők kezdtek el egyet, s aztán ebbe is belefáradtak, és nagyot ittak rá. Habzott a duhajság a sűrűn befüstölt teremben, és az egész mégis végtelenül szomorú volt. Szomorú, szomorú.

Nehézfiú kiszédült az udvarra, mert a sírás fojtogatta. Ez az érzélgősségi roham máskor is rá-rátört egy bizonyos alkoholmenyiség után. Két-három mély lélegzet helyrehozta, és a könnyei sem eredtek el, de jólesett a nyirkos, hideg áprilisi levegő, a kis borzongás. A lány jelent meg mellette.

– Rosszul vagy?

– Nem. Levegőzöm. – És azzal átölelte, magához húzta, és hosszan, egyre jobban magához szorítva egész testfelületét csókolni kezdte. A lányból sóhaj szakadt fel.

– Menjünk – mondta Nehézfiú.

– Nem lehet, nekem meg kell várnom a végét.

– Te jó Isten, az mikor lesz?

– Ötkor kitakarítom őket, hatra leszámolunk. – Aztán minden átmenet nélkül: – Hazakisérsz?

– Haza? Otthon vannak a szüleid, nem? Inkább te engem, külön szobám van, ott a cuccom is.

– Azt nem tehetem meg. Szépen hazakisérsz, majd meglátod, jó lesz. – Körülnézett az udvaron, és most ő kezdeményezett csókolozást. Ennek végén Nehézfiú megkérdezte: – Hol laktok? Messze?

– Nem – mondta a lány, és hozzátett egy közeli falunevet. Valamint azt, hogy csak négy kilométer. Nehézfiúban erre egy kicsit megbillent a dolog. El sem tudta képzelni, hogy az előadónő nem a városban lakik. Az éjszaka alatti beszélgetéseikből, tánc közben kiderült, hogy a lány a járási pártbizottság kulturális

osztályának előadója, s ez a rendezvény, elsősorban anyagilag alája tartozik. Majd jelentést is kell írnia róla. Nehézfíú ennek nem örült különösebben, de az összesimulások, a biztató nézés, a lány bepárásodó tekintete azzal biztatták, hogy ő semmiképpen nem lesz benne ebben a jelentésben, mert ami következik, az a párt előtt bevallhatatlan lesz.

– És mégis, mit csináltok a kulturális osztályon? – kérdezte a csókolózás után.

– Harcolunk – mondta a lány. – S mivel látta, hogy Nehézfíúnak ez kevés a megértéshez, hozzátette: – A pataki klerikális reakció ellen.

– De hát Patak református, itt nincs klérus.

A lány ezt egyszerűen nem is értette, és megjegyzés nélkül hagyta.

A hatóság indulásból hétórás lett, már jócskán világosodott, és a nyirkos levegőben, a hegyek felől fújó, nem túlságosan erős, de néha erős lökésekkel tarkított szélben egy országúti séta nem ígérkezett kellemesnek. A téblábolás még ennél is idétlenebb volt: ahogy fogytak a vendégek, ahogy kitértorogtak a félrészeg résztvevők, az elfáradt, alkalmi társ nélkül maradt nótáskedvűek, a szétesett arcúak és az egykedvűségükbe mindig visszasüppedők, a hajnalra összetöppedt zsúritagok, s ahogy ritkult a nép, úgy vált egyre érthetlenebbé, hogy Nehézfíú miért nem megy már a szálláshelyére. Bujkálnia kellett. „A zsúritag elvtárs még marad?” Elvégre azt, hogy ő az előadónót várja, mert haza akarja kísérni a szomszédos faluba, mégsem köthette senki orrára. Ez a kényszerhelyzet természetesen, a bevallhatatlanság kétes színbe borította az egész leendő s majd a szomszéd faluban beteljesedő fesztiválviszonyt. Így ez már nem volt a zsúritag könnyed és fölényes flörtje, hanem valami elemi kiszolgáltatottság műve. Ezt szégyellni kell? Ez nem dicső scalp, mintha valamelyik népevelőt fektetné a szálláshelyi vaságyába vagy máshová. Nem mintha az előadónó nem lett volna még ezekhez viszonyítva is kívánatos teremtés, gömbölyű idomaival, teltségével és a mindig egy kicsit párázó szürkés-kék szemével, amely vágyakat, egy kis kielégítetlenséget és elérhetőséget árasztott, de ennyi áldozatot egy pesti zsúritagtól mégsem érdemelt. Vagy ha igen, akkor ott valami más is rejlik. Nehézfíú ebbe a másokban talán megszülető feltételezésbe beleborzongott, és már-már elindult egyedül, mindent feladva. Félt, hogy egyszer csak valahol megkérdezik tőle: „mi újság, elvtárs, válságban van a házassága?” Az éjjel, a táncok-

ban nagy forgalmat bonyolított le az előadónó, s akkor még egy nagy selyma, egy fesztiválkandúr szerepében tetszelegtetett, s a fesztiválkandúrokat sehol nem szokták feljelenteni, mindig a megtévedt, elázott családapák húzzák a rövidebbet. Ácsorgás közben veszélyes lett a dolog, de váratlanul elébe toppant a lány, aki közben hideg vízben megmosakodott és egy vadonatúj, kívánatos lényként állt előtte. Nehézfíú mindjárt a tompora izmos bástyafokára tette a kezét. A dolog eldőlt.

Kivilágosodott. Kifelé a városkából még a kezét sem fogta meg Nehézfíú, mert kint az utcán minden ilyen kísérletének gyengéd, de határozott elutasításából megértette, hogy ezt mint előadónó akkor sem engedheti meg magának a lány, ha senki nem jár még az utcán. Meleg nappal ígérő félnyirkos idő volt, vasárnap reggel, amikor álmosabban, vontatottabban indul meg az élet, a forgalom mindenütt. Hét órákor egyszerre több templomban is harangoztak, igaz, csak néhány ütésnyit. Hanem amikor kiértek a határba, az országútra, a frissebben járó szélbe, Nehézfíú az első száz méter megtétele után megállt egy még kopasz eperfa alatt, magához húzta az engedelmeskedő lányt, és mélyen, hosszan belecsókolt, majd megmarkolászta súlyos, nagy, de nem elég tömör mellét és mindenütt, ahol csak akarta, megsimogatta. A lány többször felsóhajtott, el-elakadón, és nem is titkolta, hogy ő is felgerjedt. Nehézfíúnak azonban a saját felgerjedése lett a veszte. Az alhasi vérbőség megmozdította egész éjjel terhelt beleit, s olyan heves, gyötrő székelési inger fogta el, hogy felnyögött tőle. A csókolózást azonnal abba kellett hagyni. Nehéz, szaggatott mély légzések következtek, de jó időbe telt, amíg ez csillapította valamelyest az ingert, amely az első pillanatban szinte visszatartathatatlannak látszott, és minél inkább küzdött vele, annál jobban gyötörte. A Nehézfíút kiverte a verejték.

– Szarnod kell? – kérdezte az előadónó, s választ sem várva elindult. – Nekem is. Menjünk, egy negyedóra alatt hazaérünk, ha kilépünk.

Az inger, a vágy, a gerjedelem Nehézfíúban egyszerre abbamaradt. Egyszerűen elvágták benne a filmet. Nő, lány vagy asszony, hosszú együttélés után, vagy alkalmi ismeretségben ezt így még soha nem kérdezte meg tőle. A durvaság és a természetesség olyan vegyülete volt ez számára, ami csak ámulatot váltott ki belőle. Megszűnt vére heves áramlása teste alsó részeibe. Mivel ezt a nyers, vaskos kérdést nem tudta elhelyezni eddigi életében, hirtelen azt

sem tudta, benne van-e még a saját folyamatosságában, vagy egy ismeretlen világba gyalogol az országúton, ahonnan esetleg nincs visszaút. Beleibe vas-kos, nehéz, kőszerű nyugalom költözött, s ennek örülve a lány után lépdelt, igaz, eleinte óvatosan, nehogy a sietés visszahozza a gyötrő ingert. Útközben mégis többször meg kellett állnia, mert a gyorsabb járás újra megmozdította benne az éjszaka emésztett és emésztetlen terheit, s újra meg újra kilátástalan-nak tűnt a feltámadó inger leküzdése.

A lány szüleinek háza szerencsére majdnem a falu szélén állt. Kissé düledező deszkapalánk nagykapuján nyitott be a lány egy portára, amely maga is kicsi volt, szegényes, úgyszólván nyomorult. Kicsiny ablak két szeme nézett ki az utcára, s egy az udvarra. Virág és kert sehol, a tenyérnyi udvar kopár volt és rideg. A közepén egy ócska eke félredülve, a kút-ostor kissé himbálózó favödröt tartott, s mindössze néhány tyúk kapirgált szerteszét. A lány határozott, kemény mozdulattal nyitott be a pitvarajtón.

A sötét konyhában nem égett villany, talán nem is volt a házba bekötve, a család a közepén álló asztal körül ült és evett. Az asztal közepén egy hatalmas vaslábas volt, tele nagydarab, kockára vágott zsíros hússal, az egész teret betöltötte a súlyos, édes zsírszag, s a háziak az előttük fekvő széles kenyérszeletekre tették a vaslábasból kézzel kivett húsdarabokat, ha egy harapásra nem kapták be őket. Evőeszköz, tányér senki előtt nem volt, a ház ura kivételével, aki-nek a kenyérszelete mellett egy jókora nyitott bicska feküdt, amelyet néha használt is, amikor kenyeret vágott a már leszelt karéjból, vagy egy egészen nagy darab disznóhúst kettészelt. Hátul a hatalmas csikótűzhelyben égett a tűz, a réseken ki-kilövellt a lángok villódzása. Beléptökre senki sem állt fel, senki sem mozdult, ettek tovább. A lány és Nehézfiú köszöntek, s a lány, az előadónó mindössze annyi magyarázatot fűzött megérkezésükhöz, hogy a „fesztyivárlól jövőnk”. Erre senki nem tett semmilyen megjegyzést.

A lány kerített egy széket, és arra leparancsolta őt, jómaga pedig állva vett ki egy darab húst a lábasból, vágott magának egy picit szelet kenyeret.

– Egyél! – Nehézfiú úgy érezte, ezt inkább csak a köztük lévő viszony bemutatására használta fel, a tegezés büszke maga elé tartására. Kényszeredetten leült, és attól félt, hogy újra rátör az inger. A ház asszonya megismételte a kínálást. – Tessék, éljen vele. – A ház ura megerősítette ezt: – Van elég. – A suhanc kutató pillantásokkal méregette. Nehézfiú émelygett,

és egy kis reszketés is átszaladt rajta, amikor a lábas fölé emelkedett a keze és kézbe vett egy darab húst. Se meleg, se hideg nem volt, a zsír éppenséggel nem fagyott még rá. Kissé sótlannak érezte, és semmilyen fűszerezés nyomát nem vélte felismerni rajta. A lány közben kiment, és amikor mosolyogva visszajött, még belenyúlt a lábasba, kivett egy kis darab húst, és bekapta. – Jólaktál? – kérdezte Nehézfiútól, mire ő rávágta: – Jól. Nem is voltam éhes.

A lány bement a szobába, amelynek ajtaja eddig be volt csukva. Félig nyitva hagyta maga mögött ezt az ajtót, és bentről intett a szemével az utána tekintő Nehézfiúnak. A férfi felállt, megköszönte a reggelit, s bement a szobába. A földes szobában középen egy hatalmasra feldúcolt, vánkossal, dunyhákkal meg-rakott ágy komorlott, szélen a falaknál másik két fekvőalkalmatosság, amelyeken csak pokrócok he-verték összegyűrt, redős állapotban, valamint egy barna ruhásszekrény, amelynek a fél ajtaja hiányzott. A zsírszag itt dohossággal keveredett. Itt nem volt annyira sötét, mert a kis ablakok keletre néztek, és a felhőkön átderengő nap fényt töltött a térbe.

A lány becsukta Nehézfiú mögött az ajtót, s látva tanácstalan álldogálását, hozzábújt.

– Lefekszünk, alszunk egy kicsit.

– És ők?

– Apám elmegy a kocsmába, délben bent eszik a pártbizottságon, csak este jön haza. Tökrészezen. Az öcsém elmegy csavarogni, anyám meg szór valamit a tyúkoknak, aztán elalszik, mert magas a vérnyomása.

– Előbb kimegyek – mondta erre Nehézfiú. Az egész felvázolt programban most már az alvás vonzotta leginkább.

– Megtalálod – mondta a lány.

Az árnyékszék néhány lépésnyire volt a ház hátsó falától. Ahogy közeledett felé, erősödött a belőle ki-áramló borzalmas szag. Nehézfiút megint rémület és hányinger környékezte. Az árnyékszéknek ugyanis nem volt ajtaja. S még be sem lépett, látta, hogy az ülőke mocskos és alatta a gödör színültig telt, úgy-hogy egészen a ferdén kivágott deszkaszáj pereméig ér. Ráülni már nem is lehet, csak fölébe kucorodni. Nehézfiú felhőkölt, és megint elfogták a görcsök. A rakás tetején még halványan gőzölgött valami. Az, amit a lány hagyott ott maga után. Nehézfiúra rájött a hányás, és minden öklendezésre vastagon jött ki belőle a bor, a félig emésztett pörkölt, néha pálinkaszag ütött át a hányáson, és közben szorosan fog-

nia kellett a hasát, mert minden öklendezésre alul is megmozdult benne a kövé dermedt anyag. Fájt minden bélrésze. Kiverte a veríték megint, és elátkozta a percet, amikor erre a kalandra adta a fejét.

Beletelt vagy tíz percbe, amíg el tudott szakadni a bűzös helytől, amelynek oldalába öklendezte az éjjel mértéktelenül bevitt ételeket, italokat. Amikor úgy érezte, felül mindent kiadott magából, szívesen száját öblített volna és nyelt volna egy korty vizet legalább, de csak gyöngyöző homlokát tudta megtörölni és a zsebkendővel a száját, mert a vízért vissza kellett volna mennie közéjük. Mélyeket lélegzett, és elindult a nyitva maradt nagykapu felé. Egyszerűen lehetetlennek tűnt, hogy életében még egyszer belépjen ebbe a nagylábosos konyhába és aztán a tisztasobába, ahol a lány várta. A szobának az udvar felé is nyílt egy kis ablaka, azon elhaladtában benézett, és meglehetősen bizonytalansággal úgy látta, hogy a lány már a nagy dunyhák közt fekszik, csak húsos fehér

karja maradt kint az ágynemű felett. Lehet, hogy már aludt is. De mindez bizonytalan volt már és érdektelen. Nehézfű mély szánalmat érzett a lány iránt, aki alva várja őt.

Szerencsére hamar kiért a határba, és nem törődve semmivel egy teljesen nyílt vetésen oldalvást az útnak lekucorodott, és kiadta magából feszítő terhét. Soha nem érzett megkönnyebbülés, úgyszólván szárnyaló boldogság lett úrrá rajta, és körülézett guggoltában. Természetesen semmilyen alkalmatosság nem kínálta magát. Nehézfű megtapogatta a zsebeit. A jobb kabátzsebében papír zörrent meg. „A szervező versei” – jött rá Nehézfű, és elővette a gépelt iratot.

Csak az elsőnek a címét olvasta el. „Szerelmes kultúrharc” volt a címe. Nehézfű habozás nélkül összegyúrte, megpuhította a papírt és felhasználta. „Bocsánat, költőtárs!” – mondta könnyedén, boldogan, és maga sem tudta, miért, végtelenül boldog volt, hogy Tokaj hatalmas tömbjét látja maga előtt.

HORVÁTH DOROTTYA

Karcolhatunk eget

*Tornyosul föléd a fogadóbizottság.
„Kérem, élni jöttem” – mondod. A terv része,
hogy nem utalnak rá: te vagy a szembenálló.
Ők lefele néznek, te meg körbe.
Kérdeznél, de sürgetni nem szabad,
a válasz adott, az indok hazugság.
Összebeszélnek és továbbmennek,
felhők alatt imbolyog a fejük,
mented a csigákat lábuk elől,
kapkodod a letört virágokat.
Ez vészhelyzet. Haragnak nincs helye.
Aggódva nézed a halálarcúakat.
Még egymásnak ütköznek, s eldőlnék.
aztán kapkodhatod a világot alóluk...*